

Temanotat
Irak: Sikkerhetssituasjonen i Sør-Irak

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

© Landinfo 2018

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivaretatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security. Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

All of Iraq's Southern part, including Babil governorate, is nominally under control of the Government of Iraq. Many places governmental authorities still appear to be in a weaker position to local tribes and militias. The Iraqi government was forced to give priority to the struggle with the Islamic State in Central and Northern Iraq during recent years, and to transfer significant military and police capabilities to those areas. Significant military and police forces were pulled out from the South, severely diminishing government presence there.

On this backdrop, tribal conflicts, escalating lawlessness and crime take a prominent position in the local security situation. Efforts by the government to retake control do not yet appear to have made decisive success. Government affiliated militias are present to a varying degree, but the dominant share of their forces are deployed in areas elsewhere which have been retaken from IS.

Terrorism and counterterrorism still play a role in the South, especially in Babil, but generally to a lesser degree than further North. Scattered terror attacks still occur.

SAMMENDRAG

Hele Iraks sørlige landsdel, inklusive Babil provins, er under nominell kontroll av regjeringen, men mange steder skal myndighetene stå svakt overfor stammer og militser. Myndighetene har de senere årene måttet prioritere innsatsen mot IS i Sentral-Irak, og de har derfor trukket store styrker fra hær og politi ut av Sør-Irak og overført dem nordover. Dermed er myndighetsnærværet i sør blitt alvorlig svekket.

I dette bildet fremstår stammekonflikter, eskalerende lovløshet og kriminalitet som dominerende trekk ved sikkerhetssituasjonen. Regjeringen har forsøkt å gjenvinne kontroll, men ser så langt ikke ut til å ha lykkes avgjørende. Regjeringstilknyttede militser er i ulik grad til stede i landsdelen, men samlet sett befinner hovedtyngden av styrkene deres seg i tidligere IS-kontrollerte områder i det sentrale og nordlige Irak.

Terrorisme og terrorbekjempelse er fortsatt aktuelle problemstillinger i Sør-Irak, spesielt i provinsen Babil. Spredte terroranslag forekommer også i de andre provinsene, men i varierende og alt i alt nokså liten grad.

INNHold

1. Innledning	7
2. Sikkerhetssituasjonen i Sør-Irak	7
2.1 Konfliktenes og voldens art og omfang.....	7
2.1.1 <i>Stamme- og klankonflikter er et økende problem</i>	<i>8</i>
2.1.2 <i>Spenninger mellom shiagrupperinger</i>	<i>9</i>
2.1.3 <i>Tiltagende kriminalitet og lovløshet</i>	<i>10</i>
2.1.4 <i>Terrorisme og terrorbekjempelse</i>	<i>10</i>
2.1.5 <i>Voldsmønsteret varierer i landsdelen.....</i>	<i>10</i>
2.2 Myndighetenes kontroll er svekket.....	11
2.2.1 <i>Forsøk på å gjenvinne kontroll.....</i>	<i>12</i>
2.3 Antall drepte og sårede	12
2.4 Internflyktninger	13
3. Konfliktbildet i provinsene.....	14
3.1 Babil	14
3.2 Basra	15
3.3 Kerbala og Najaf.....	16
3.4 Thi Qar, Missan, Muthanna, Qadissiya og Wassit	17
4. Hovedaktørene bak konflikter / vold i provinsene.....	19
4.1 Stammer og klaner.....	19
4.2 Væpnede grupper.....	19
4.3 Kriminelle.....	19
5. Hvem rammes?	20
5.1 Tilfeldige sivile som rammes av terror.....	20
5.2 Sivile som rammes av målrettet vold	20
5.3 Sunnimuslimere i Babil.....	21
5.4 Myndighetspersoner	22
6. Shiamilitseres tilstedeværelse i provinsene.....	22
6.1 Fredsbrigadene (Saraya al-Salam).....	23
6.2 Badr-organisasjonen	23
6.3 Kataib Hezbollah (KH).....	23
6.4 Asaib Ahl al-Haq (AAH).....	24
6.5 Khorasan-brigadene (Saraya al-Khorasani).....	24
6.6 Små militser tilknyttet PMU	24
6.7 Helligdom-militser	25
6.8 Tabell: Militser og provinser	25

7. Referanser 27

1. INNLEDNING

Dette notatet beskriver sikkerhetssituasjonen i Iraks ni sørlige provinser, med hovedvekt på siste halvår av 2017 og frem til mars 2018. Notatet gir en oversikt over konfliktbildet i provinsene, og belyser hovedaktørene bak volden som påvirker befolkningens sikkerhet, voldsutsatte befolkningsgrupper, internflyktninger og myndighetenes handlefrihet. Det tegnes også et bilde av stedlige shiamilitseres nærvær.

Notatet setter seg ikke fore å gi en fullstendig oversikt over sikkerhetshendelsene i perioden. De hendelsene vi har referert til, er ment å illustrere de generelle trendene i landsdelen. På grunn av de store likhetene, er beskrivelsen av konfliktbildet i provinsene Kerbala og Najaf sammenstilt i et felles avsnitt. Det samme er beskrivelsen av provinsene Thi Qar, Missan, Muthanna, Qadissiyah og Wassit. Provinsene Babil og Basra er beskrevet i egne avsnitt.

Kildematerialet notatet bygger på, er åpent tilgjengelig, med unntak av informasjon fra to politikere som Landinfo møtte i Bagdad i mars 2017. Etter deres ønsker er de ikke navngitt eller nærmere identifisert.

Som kilder til tallmateriale har vi brukt Iraq Body Count (IBC) sin database, og tall som er lagt fram av Joel Wing i bloggen Musings on Iraq. Disse kildene utfyller hverandre i deres respektive oversikter over antall drepte i konfliktrelatert vold. I tillegg har vi brukt tall fra FNs bistandsorganisasjon for Irak, UNAMI.

Ytterligere tallmateriale er fremskaffet fra forskeren og risikoanalytikeren Benedict Robin i bloggen South Iraq Security Report. Denne bloggen er forholdsvis ny, men har fått god omtale av bl.a. den respekterte amerikanske Irak-forskeren Michael Knights (2018). Selv om bloggen kun dekker provinsene Basra, Thi Qar, Missan, Muthanna, Qadissiya og Wassit, gir den både tall og en konkretisering av voldsutøverne som kan utfylle oversiktene fra IBC, Musings on Iraq og UNAMI.

2. SIKKERHETSSITUASJONEN I SØR-IRAK

2.1 KONFLIKTENES OG VOLDENS ART OG OMFANG

Hele landsdelen, inklusive Babil provins, er under nominell kontroll av regjeringen, men mange steder skal myndighetene stå svakt overfor stammer og militser. Myndighetene har de senere årene måttet prioritere innsatsen mot IS i Sentral-Irak, og de har derfor trukket store styrker fra hær og politi ut av Sør-Irak og overført dem nordover. Dermed er myndighetsnærværet i sør blitt alvorlig svekket.

En forskergruppe ved det amerikanske Institute for the Study of War, ISW (Dury-Agri, Kassim & Martin), gjorde i 2017 en studie av de irakiske styrkenes utplassering over hele Irak. I studien fremgår det at hovedtyngden av hær- og politistyrker er konsentrert nord for Bagdad. De som er blitt overflyttet fra sør, er i liten grad blitt erstattet. Forskergruppen (Dury-Agri, Kassim & Martin 2017, s. 10) anfører at intern vold mellom ulike shiainteresser i mellomtiden brer seg i de sydlige provinsene.

IS har generelt lav aktivitet i sør, unntatt i Babil provins. I stedet er det tre andre sikkerhetsutfordringer som dominerer i denne delen av landet: stammekonflikter, eskalerende lovløshet og kriminalitet, samt spenninger mellom shiagrupper. Regjeringen har forsøkt ulike tiltak for å gjenvinne kontroll (Robin 2018a), men ser så langt ikke ut til å ha lyktes avgjørende.

Parallelt er terrorisme og terrorbekjempelse fortsatt aktuelle problemstillinger i sør, spesielt i Babil. Provinsen skiller seg fra resten av landsdelen med sin heterogene shia/sunni-befolkning og ved å ha vært et oppmarsjrområde for IS sine operasjoner mot Bagdad. Landsdelen for øvrig er utsatt for forsøk fra IS på å gjennomføre enkeltaksjoner ledet fra posisjoner de har i fjerntliggende områder, noe som iblant lykkes dem.

Med dette bakteppet vil vi belyse følgende fire faktorer som påvirker sikkerhetssituasjonen:

- stammekonflikter
- spenninger mellom shiagrupperinger
- kriminalitet
- terrorisme og terrorbekjempelse

Benedict Robin (2018b) gir en oversikt over hendelser knyttet til bl.a. klankonflikter, terrorisme, sammenstøt mellom shiagrupperinger og kidnapping i Basra, Muthanna, Wassit, Thi Qar og Missan for perioden august 2017 – januar 2018.

Robins oversikt viser

- en nokså jevn forekomst av klanrelatert vold på mellom 7 og 13 hendelser per måned
- en avtakende frekvens av terrorhendelser fra 7 i oktober til 2 i januar
- en nedgang i antall kidnappinger fra 8 i september til nesten ingen rapporterte i desember og januar

I oversikten inngår også et større antall andre voldelige hendelser der det ikke foreligger nok informasjon til å kunne knytte dem til noen av de opplistede temaene. Slike hendelser kan likevel ha betydning for sikkerhetsmiljøet som innbyggerne lever i. De kan ha en annen karakter enn typene som er listet ovenfor, som for eksempel en hendelse der en krangel i forbindelse med veiarbeid eskalerte til skyting, og én person ble drept (Robin 2018b).

2.1.1 Stamme- og klankonflikter er et økende problem

Spenninger mellom klaner og stammer spiller seg iblant ut voldelig. Dette er spenninger som også knytter seg til kriminell virksomhet. Den medfølgende volden kan merkbart påvirke innbyggernes sikkerhet i mange av provinsene. I begynnelsen av 2016 meldte The Independent (Salaheddin 2016) at væpnede sammenstøt mellom stammer og ulike former for kriminalitet hadde vært økende i Sør-Irak i flere år. Ifølge Robin (2018c) er den klanrelaterte volden underrapportert bl.a. fordi lokale kilder tier av frykt for represalier. Presise tall kan derfor være vanskelige å få tak i.

Situasjonen har ifølge Robin (2018c) eskalert til et nivå der provinsmyndigheter har bedt regjeringen sende militære styrker for å slå ned på væpnet kamp mellom klaner.

For eksempel skal det i Missan ha vært nødvendig å trekke styrker også fra andre provinser i sør for å hindre klansammenstøt i å stanse godstrafikken over en grenseovergang mot Iran. Motorveier som forbinder byer i sør, har ifølge Inside Iraqi Politics (2018) iblant blitt blokkert for trafikk på grunn av væpnede sammenstøt mellom lokale klaner.

Overføringen av styrker til Missan skaper ifølge Robin (2018c) i sin tur utfordringer med å håndtere IS-infiltrasjon mot sør fra Anbar. Dette skal ha muliggjort IS sitt store angrep i Thi Qar i september.

Noen årsaker til stammekonfliktene fremkommer i nyhetsmeldinger fra bl.a. al-Monitor og Reuters. Al Monitor (Saadoun 2018) meldte tidligere i år at vannmangel i Eufrat forårsaker væpnede sammenstøt mellom stammer og klaner som konkurrerer om vann til sine respektive jordbrukseiendommer. Vannmangelen skyldes at det er blitt bygget demninger i elven på tyrkisk side. Dette har resultert i knapphet på vann til vanning i jordbruket på irakisk side.

Reuters (Mohammed & Rasheed 2017b) har meldt om konflikter mellom stammer om tilgang til offentlige oppdrag i oljesektoren, og til tomter og beiteland. Disse konfliktene skal ha blitt så voldelige i løpet av sommeren 2017 at det skremte bort investorer i oljesektoren som myndighetene hadde prøvd å lokke dit. I denne situasjonen skal myndighetene ikke ha kunnet regne med sikkerhetsstyrkenes fulle integritet. Ifølge Reuters hadde myndighetene advart sine egne sikkerhetsstyrker, og også militser, mot å ta parti i stammekonflikter.

I den sørlige landsdelen skal ikke-statlige konfliktløsningsordninger («stammejustis») bli brukt i betydelig utstrekning i stedet for, eller som supplement til, politi og rettsvesen. Ifølge Niqash (al-Zaidy 2017) skal stammer i Basra og Wassit for eksempel ha fremforhandlet bøtesatser for fornærmende utsagn i sosiale medier. Hensikten skal ha vært å avverge ufred mellom stammer og klaner. Niqash melder at stammene selv idømmer og håndhever reglene uten noen innblanding av offentlige myndigheter.

2.1.2 Spenninger mellom shiagrupperinger

Det har vært lite å finne av rapportering om konkrete hendelser som tilskrives spenninger mellom bestemte shiagrupper. Likevel omtaler flere kilder dette som et omfattende sikkerhetsproblem i mer generelle vendinger. Trolig handler det om spenninger mellom politiske partier/grupper og deres tilknyttede militser og bevæpnede miljøer.

Robin (2018a) skriver om en forventet øking i slik vold fremover mot valget i mai 2018. Han viser til et tilfelle der en kandidat på felleslisten til al-Sadr og kommunistene fikk huset sitt beskyttet av væpnede menn som skal ha tilhørt «et kjent parti». De hadde i flere måneder sendt ham trusler for å få ham til å trekke kandidaturet sitt.

Tidligere har forskeren Ranj Alaaldin ved Brookings Institution rapportert (Alaaldin 2017, s. 5) om at Sadr-militsen i 2015 gikk sammen med partiet ISCI, om å angripe andre militser som sto utenfor den irakiske hærens kommando. At ISCI ifølge en Washington Post-reportasje (Morris & Salim 2015) på det tidspunktet hadde kommandoen over Ashura-brigadene, en milits som Sadr tidligere hadde rivalisert med, var tydeligvis ikke lenger til hinder for felles innsats.

2.1.3 Tiltagende kriminalitet og lovløshet

I 2017 rapporterte det amerikanske utenriksdepartementets kontor for diplomaters sikkerhet, OSAC, at kidnappinger for løsepenger og annen kriminelt motivert vold hadde økt betydelig i Sør-Irak fra 2014 av.

Også militser innenfor PMU meldes å være involvert i kriminell virksomhet. I 2015 omtalte for eksempel Ali Khedery, tidligere amerikansk diplomat i Irak, i tidsskriftet *Foreign Policy* (Khedery 2015), at det amerikanske konsulatet i Basra var blitt frastjålet flere dyre biler. Da en ansatt på konsulatet litt senere så en av bilene parkert i en garasje, tok konsulatet kontakt med provinsmyndighetene. De hadde da svart at de ikke kunne gripe inn fordi garasjen tilhørte militsen Asaib Ahl al-Haq (AAH).

En reportasje i *The Independent* (Salaheddin) fra 2016 beskriver en generelt tiltagende lovløshet som har forårsaket demonstrasjoner med krav om bedre sikkerhet og oppsigelse av ansvarlige myndighetspersoner. Aktivister bak demonstrasjonene holder ikke bare myndighetene ansvarlige, men viser også til en allment stor utbredelse av våpen, og til at stammene beskytter kriminelle. Det fremgår av reportasjen at ofrene for kidnappinger og ran kan være alt fra enkeltpersoner som besitter en eller annen økonomisk ressurs, som for eksempel en lastebil, til sikkerhetsfirmaer underveis med pengetransporter

Også Benedict Robin (2018b) melder om mange tilfeller av demonstrasjoner som har funnet sted i de fem provinsene i Sør-Irak som rapporten hans dekker.

2.1.4 Terrorisme og terrorbekjempelse

Rapportering fra andre deler av landet viser at selv om shiamilitser skaffer sikkerhet ved å nedkjempe IS, skaper de samtidig stor utrygghet for mange sivile siden innsatsen mot IS også går sterkt utover sivilbefolkningen. Dette er en aktuell problemstilling i Babil provins, der det er blitt rapportert om omfattende overgrep mot sunniarabere. Særlig militser fra de regjeringstilknyttede Folkemobiliseringsstyrkene (PMU) har vært brukt til å sikre områdene i Babil som ligger nærmest Bagdad, og det er rapportert om at dette har gått svært hardt utover lokal sunniarabisk befolkning.

Det er særlig i Babil-provinsen det fortsatt pågår stridigheter med IS.

Også andre steder der det bor sunnimuslimer, er det blitt meldt om overgrep mot dem. Landinfo (2016, s. 2-3) har tidligere rapportert om at sekterisk vold mot sunnimuslimer i Basra økte frem til 2015, og så avtok igjen i 2016.

Også i Kerbala og Najaf er beredskapen mot IS høy, og pilegrimstrafikken til helligdommene i disse to provinsene er et attraktivt mål for IS. Mange av arrestasjonene som det er meldt om i 2017 og 2018 (Robin 2018b), kan se ut til å ha sammenheng med konkrete forsøk fra IS på å infiltrere de to provinsene.

2.1.5 Voldsmønsteret varierer i landsdelen

Utbredelsen av de ulike voldstypene som er beskrevet her, varierer innenfor landsdelen. I det nordlige Babil pågår det konfrontasjoner mellom IS og regjeringstilknyttede militser, der IS etter en periode med lav aktivitet, igjen utfører angrep, som for eksempel i mars 2018 (Mostafa 2018). I hele landsdelen og særlig i

Basra-området, forekommer væpnede oppgjør mellom klaner. I forbindelse med kriminaliteten rapporteres det om mafia-liknende metoder som eksplosiver og skyting mot hus, biler og personer i hensikt å drive utpressing.

Voldsoversikten til Robin (2018b) for Basra, Thi Qar, Missan, Muthanna og Wassit i perioden august 2017 – januar 2018 viser at klanrelatert vold og diverse uspesifiserte typer av vold dominerer, med henholdsvis 59 og 64 hendelser. Til sammenligning er det rapportert om 27 terrorrelaterte voldhendelser i samme periode. Disse hendelsene omfatter også arrestasjoner av mistenkte og funn av våpen, altså hendelser som ikke har ofre.

Oversikten til Robin (2018b) viser videre at kidnapping forekommer i stort omfang. Likevel er kun 1 % av dødsfallene i det totale antall rapporterte hendelser i denne perioden knyttet til kidnapping. Til sammenligning er 34 % av dødsfallene knyttet til klanrelatert vold, og 55 % til terrorrelatert vold. Flertallet av terrorofrene ble imidlertid drept i september 2017 i ett stort, enkeltstående IS-angrep i Thi Qar. Dette angrepet er det gjort rede for nedenfor.

Basert på Robin 2018b, kan det langsiktige mønsteret derfor se ut til å være at klanvold dominerer over terrorisme som den mest utbredte sikkerhetstrusselen for innbyggerne i Basra, Thi Qar, Missan, Muthanna og Wassit.

Et liknende mønster kan også sees av rapportering fra den irakiske journalisten Mostafa Saadoun (2018a), som skriver for den uavhengige arabiske medieplattformen Raseef22. Klanenes omfattende våpenbruk skal nå ha utløst forventninger om en bred militær inngripen, lik den regjeringen iverksatte i 2007 og 2008, da hæren og amerikanske styrker slo den ned på militsene i landsdelen. Ifølge Saadoun er det blitt vanlig at klaner i flere av de sørlige provinsene bruker både lette og tyngre våpen i konflikter dem imellom, og at myndighetene så langt har veket tilbake fra å konfrontere dem.

De fleste av voldsofrene fra Sør-Irak, som for eksempel Iraq Body Count (IBC 2017) rapporterer om for 2016 og 2017, er blitt skutt og ikke drept i eksplosjoner. IBC oppgir for øvrig ikke hva som kan være grunnene til at de er blitt skutt.

Med unntak av Babil, er angrepsformer som selvmordsbombere og minefeller (*booby traps*), som er typiske for IS, mindre utbredt i landsdelen som helhet. Angrep med hjemmelagde sprengladninger (IED) og skyting med håndvåpen synes å være det vanlige.

2.2 MYNDIGHETENES KONTROLL ER SVEKKET

Militser tilknyttet shiamuslimske partier skal de siste årene merkbart ha økt sin innflytelse i Sør-Irak på myndighetenes bekostning. Blant annet skal de ha overtatt ordensoppgaver for politiet og hæren (Salaheddin 2016; Dury-Agri, Kassim & Martin 2017). Politiet skal i forkant av dette ha blitt tappet for mannskaper ved at en god del politifolk allerede fra 2014 av hoppet av fra tjenesten og sluttet seg til PMU-militser (ICG 2016, s. 17). Samtidig skal politiet ha blitt ytterligere svekket på grunn av press fra miljøer som utfordrer dem. Inside Iraqi Politics (2018, s. 7) beskriver for eksempel politiet i Basra som å være «paralysert» av trusler og bestikkelser.

Det blir videre meldt om at shiagrupper, for eksempel de som er tilknyttet PMU, også tar en «sivil» tilnærming til det å vinne innflytelse lokalt. Bloggen Inside Iraqi Politics (2018) fremholder at PMU holder en lav profil i sør, og at de i mangel av å ha IS å

kjempe mot, søker andre måter å holde seg relevante på. I januar 2018 skal ingeniørenheter fra PMU ha engasjert seg i utbedring av offentlige veier og avløpssystemer i Basra, og i dreneringsarbeid i provinsens jordbruksdistrikter. På denne måten skal de også gå frem for å skaffe seg fotfeste i lokal økonomi og politikk.

Etter at IS ble fratatt sine territorielle erobringer sommeren 2017, ble hæren og militsstyrker i nord satt inn for å slå ned på det kurdiske løsrivelsesforsøket som fant sted i september.¹ For eksempel skal vaktstyrker fra oljefelter i sør ha blitt overført nordover til felter ved Kirkuk i oktober 2017 (Robin 2017b).

2.2.1 Forsøk på å gjenvinne kontroll

I den senere tid skal det imidlertid ha vært tegn til at politi og militære har begynt å bli tilbakeført til Sør-Irak. Ifølge Robin (2017a) begynte myndighetene i november så smått å slå ned på klanrelatert vold etter at de lenge hadde sett en annen vei.

Robin (2018a) mener at selv om myndighetene har begynt å slå ned på klanvold, er kapasiteten de har til å håndtere den, fortsatt begrenset. Det viser seg bl.a. i at man lokalt fortsetter å hyre inn klanfolk til polititjeneste i mangel på tilgjengelige lokale politifolk. Dessuten samordner klanfolk og PMU seg imellom om ordensoppgaver uten at myndighetene deltar, ifølge Robin.

I februar ble det rapportert at myndighetene hadde begynt å trappe opp innsatsen ytterligere for å få situasjonen i sør, og spesielt i Basra, under kontroll (Robin 2018a). Hovedstyrken som ble overført i februar, tilhører hærens panserdivisjon, som bl.a. har egne enheter for rask respons.²

Operasjonen i Basra begynte i slutten av februar 2018 med å omringe belastede områder av byen. Det har blitt foretatt husundersøkelser og et større antall arrestasjoner. Operasjonen er primært rettet inn mot klanvold og kriminalitet. IS og andre væpnede sunnigrupper blir ansett å gjøre seg lite gjeldende og står, ifølge Robin (2018a), ikke i fokus for operasjonen. Ifølge en irakisk politiker Landinfo møtte i Bagdad i mars 2017, finnes det elementer innen militsene som engasjerer seg i kriminell virksomhet som smugling og svartebørs.

Hvordan de stedlige shiamilitsene stiller seg til de seneste militære tiltakene, har vi ikke informasjon om. Tidligere er det imidlertid blitt rapportert (Dury-Agri, Kassim & Martin 2017, s. 31-32) om at shiamilitser som opererer i Basra, egenhendig har presset ut hær-enheter som var blitt satt inn i bekjempelsen av kriminalitet og stammevold.

2.3 ANTALL DREPTE OG SÅREDE

UNAMI sine månedlige oversikter over tapstall (*casualty figures*) lister de 3-4 provinsene med høyest antall drepte i konfliktrelatert vold. Den provinsen i sør som er nevnt i perioden september 2017 – mars 2018, er Thi Qar med 82 drepte i september i én enkelt hendelse. Da var Thi Qar listet som nr. 2 etter Bagdad. Etter dette er ingen av provinsene i sør tatt med i oversiktene fra UNAMI (2017a-c & 2018a-e).

¹ Kurdiske selvstyremyndigheter avholdt i september 2017 en folkeavstemning om løsrivelse for den kurdiske regionen og tiliggende kurdisk befolkede områder.

² Divisjonen har vært satt inn mot IS i Mosul og har et funksjonelt og ikke geografisk ansvar. Enheter fra divisjonen var også tidligere plassert i Basra for å slå ned på klanvold og kriminalitet, men ble overført til Mosul i 2016 (Dury-Agri, Kassim & Martin 2017, s. 15-16). Dette skal imidlertid ha skjedd ikke på regjeringens initiativ, men ved at de ble presset ut av shiamilitser som opererer i Basra (s. 31).

Av Joel Wing sine samlede rapporteringer for perioden august 2017 – februar 2018, fremgår det at det totale antall drepte og sårede i Sør-Irak i denne perioden var 322. Av disse var 255 sivile (Wing 2017a-b & 2018a-e).

Basert på IBC sin oversikt over nylige hendelser (*Recent events*) i perioden januar – mars 2018 kan vi sette opp følgende tabell (IBC 2018):

Antall drepte sivile per provins, januar – mars 2018.

	Januar	Februar	Mars
Basra	9	4	3
Babil	6	2	2
Thi Qar	3 (1 politi)	5	
Kerbala	1	1	
Missan	1		
Muthanna	1	1	
Najaf			
Qadissiya		1	
Wassit		1	1
Provinsene totalt	21	15	6
Hele landet totalt	474	410	379

Som det fremgår av tabellen, har Basra og Babil det høyeste antall drepte. Den samlede voldsforekomsten i de sydlige provinsene fremstår som vesentlig lavere enn for landet som helhet.

2.4 INTERNFLYKTNINGER

IOM rapporterte i sin månedlige oversikt for mai 2018 (a) at ingen av de internt fordrevne som oppholder seg i de ni sydlige provinsene, hadde returnert til sine hjemsteder.

Av IOM sine tall for mai 2018 (b) fremkommer det at Babil hadde totalt 26 814 internflyktninger, derav 14 748 fra andre steder i provinsen. Størstedelen av de øvrige internflyktningene med hjemsted i provinsen, har flyktet til andre provinser enn de sydlige. De sydlige provinsene som likevel har tatt imot internflyktninger fra Babil, er Basra (132 personer), Kerbala (996), Missan (36), Qadissiya (30), Thi Qar (30) og Wassit (120 personer).

Når det gjelder situasjonen i andre deler av Sør-Irak, har for eksempel myndighetene i Missan uttrykt (som sitert i Saadoun 2018) bekymring for tørke og tiltakende vannmangel i provinsen. De mener dette raskt nærmer seg et så alvorlig omfang at det vil sette i gang bølger av flukt fra provinsen. Drikkevannsforsyningen til provinshovedstaden og til jordbruket fryktes å bli kritisk redusert. Foreløpig er det likevel ikke rapportert om at dette faktisk har begynt å skje.

3. KONFLIKTBILDET I PROVINSENE

Som det fremgår av talloversikten i avsnitt 2.3, er Babil og Basra de mest voldsutsatte av de sydlige provinsene hittil i 2018. Deretter følger Thi Qar som hadde fem drepte på forskjellige steder i februar. De øvrige provinsene har lavere antall eller ingen drepte.

For perioden august 2017 – februar 2018 fremgår det av bloggen *Musings on Iraq* (Wing 2018a-e) at volden også da først og fremst rammet Babil og Basra, men at det også var hendelser i Wassit, Thi Qar, Kerbala, Najaf og Missan. Til tross for jevnt over få hendelser i de sistnevnte fem provinsene, var det to større aksjoner i Kerbala og Thi Qar i august og september 2017 med høye antall ofre.

For Babil og Basra viser rapporteringen mere jevnt forekommende vold ut gjennom perioden. I Babil knytter de fleste hendelsene seg til områdene nærmest Bagdad. I Basra provins er det provinshovedstaden som synes å ha den høyeste voldsfrekvensen. Basra by har samtidig den klart største befolkningskonsentrasjonen i provinsen.

3.1 BABIL

Babil provins ligger strategisk til med grense mot Bagdad provins, og knytter dessuten Bagdad sammen med det øvrige Sør-Irak med viktige motorveier. I tillegg har Babil, til forskjell fra landsdelen ellers, en stor andel sunnimuslimsk befolkning.

Dette er den eneste provinsen i sør som har hatt et fast nærvær av IS. Dette gjelder særlig i provinsens nordlige deler, der de fleste sunnimuslimene bor. Herfra har IS rettet angrep både mot Bagdad og mot andre steder i Babil provins. Provinsen har hatt en langt høyere frekvens av terrorhandlinger og kamper mellom regjeringsstyrker, PMU og IS enn de andre sydlige provinsene. Selv om de faste tilholdsstedene til IS etterhvert er blitt fratatt dem, fortsetter gruppen å være aktiv i provinsen.

IS hadde tidligere kontroll over byen Jurf al-Sakhar. Byen ligger strategisk til på begge sider av en motorvei som brukes bl.a. av shiamuslimske pilegrimer på reise mellom Bagdad og Kerbala. PMU og lokale myndigheter frykter, ifølge Wing (2017a), at IS vil infiltrere byen hvis den sunnimuslimske lokalbefolkningen gis mulighet til å flytte tilbake. Den irakiske nettavisen *Niqash* (Habib 2017) melder at det bare skal være medlemmer av PMU-militsene *Asaib Ahl al-Haq* og *Badr*-organisasjonen som har tilgang til byen.

Særlig området mellom Jurf al-Sakhar og Musayyib, som ligger litt lenger sør, har, som det fremgår av Wing (2017b), hatt den største konsentrasjonen av IS-aktivitet. Wing (2018a) påpeker at Babil igjen skal ha blitt aktuell for IS til å bygge opp igjen angrepsposisjoner rettet mot Bagdad.

For irakiske myndigheter har det hatt høy prioritet å gjøre Babil mest mulig utilgjengelig for IS og andre væpnede grupper. Kampen mot IS har bl.a. medført at PMU helt siden 2014 skal ha hindret hele befolkningen i byen Jurf al-Sakhar i å returnere dit, etter å ha blitt drevet bort da PMU tok byen tilbake fra IS (Wing 2017b).

Nettstedet *al Araby* meldte i juli 2017 om at store antall sivile som har forsvunnet eller blitt funnet drept, skal ha blitt truet til å forlate bostedene sine, eller blitt truet av væpnede grupper «av sekteriske grunner». Dette startet ifølge *al Araby* i 2014 da PMU innledet kampen for å få IS ut av provinsen (*al Araby* 2017). *Human Rights Watch*

rapporterte på den tiden (2014) om at militser, bl.a. muligens AAH, hadde utført massehenrettelser av sunniarabere fra ulike småsteder nord for Hilla.

Det ble rapportert om angrep i Babil ut gjennom 2017. Etter en kortvarig nedgang i begynnelsen av 2018, meldte Wing (2018c) at sikkerhetshendelsene igjen økte i antall, og at de forekom hyppigere enn de hadde gjort siden mai 2017. De fleste av det økte antallet angrep fant sted i den nordlige delen av Babil, særlig i Jurf al-Sakhar. Angrepene er rettet mot PMU og tilskrives IS. Wing viser til at IS kan være i ferd med å infiltrere Babil fra Anbar for å rette nye angrep mot PMU.

3.2 BASRA

Ifølge OSAC (2017, 3. juli) har offensiven mot IS i Sentral-Irak hatt direkte konsekvenser for kriminaliteten i Basra. Kriminelle gjenger har utnyttet sikkerhetsvakuemet, og kriminaliteten brer om seg. I 2014 ble 8000 soldater og 500 politi flyttet fra Basra til frontområdene. Myndighetene skal ha blitt ytterligere svekket av indre stridigheter dem imellom, og av at stedlige shiamilitser har styrket sin innflytelse. Væpnede konfrontasjoner mellom klaner som strides om lokale ressurser, skal utgjøre en hovedutfordring for provinsmyndighetene og gjenværende politi- og sikkerhetsstyrker.

Ifølge Inside Iraqi Politics (2018, s. 7) forekommer væpnede sammenstøt mellom klaner og kriminelle både i Basra by og ellers i provinsen. Sentrum for stammekonfliktene skal være småbyen Garmat Ali nord for Basra. Våpenbruken skal omfatte både rakett-drevne granater, hjemmelagde småbomber og vanlige håndvåpen. Konflikttemaene skal særlig være knyttet til utpressing og narkotikahandel, som Basra skal være sentrum for i Irak.

I Robins oversikt for perioden august 2017 – januar 2018 (Robin 2018b) fremgår det klankonflikt- og terror-relaterte hendelser som det ikke er oppgitt noen ofre for. Det er også meldt om flere alvorlige voldshendelser som bl.a. et IED-angrep mot hjemmet til en politimann, men der motiv, ofre og gjerningsmenn ikke er kjent (Robin 2018c).

Andre slike alvorlige hendelser med ukjente gjerningsmenn var (Robin 2017a-b & 2018c):

- et angrep i desember med en IED mot en kaffebar
- et væpnet ran i januar hjemme hos en offentlig ansatt
- en politimann som ble truffet av et skudd i januar mens han var på jobb
- kraftig skyting inne i Basra by i januar som muligens kunne knyttes til et klanoppgjør

Det er også meldt om flere kidnappinger med ulike utfall, bl.a. arrestasjoner.

Ifølge rapporten fra OASC (2017) økte omfanget av tyverier, væpnede ran, kidnapping, mord og narkotikasmugling dramatisk gjennom 2016. Trenden ser ut til å fortsette.

Kidnappinger blir gjort både for løsepenger og for å øve politisk press. Barn skal også være utsatt for kidnapping. Væpnede ran skal særlig ha vært rettet mot privathjem, bileiere og gullsmedbutikker (Salaheddin 2016). OASC (2017) nevner i tillegg mål som valutakontorer og lønningskontorer i privat og offentlig sektor (man får lønn utbetalt i cash).

OASC mener at politikere i Basra betrakter den klandrevne volden som et hovedproblem for sikkerheten. Reuters (2017b) melder om at konfliktene mellom klaner ofte gjelder tilgang til økonomiske ressurser som landbruksarealer, tomtearealer, og anbud på offentlige byggeprosjekter. Tilgang til jobber i olje, gass og offentlig virksomhet skal også være gjenstand for utpressing. I 2017 skal slike konflikter ha blitt ført også med tyngre våpen (Mohammed & Rasheed 2017b).

Sikkerhetsstyrkene i provinsen har ifølge OASC (2017) foretatt arrestasjoner av klanledere, og beslaglagt tyngre og mellomtunge våpen i deres besittelse. Klanenes innflytelse skal likevel ha blitt styrket ved at de støttes finansielt av politiske partier som klanledere har tette bånd til. Det skal være mange politikere som er avhengige av støtte fra klaner. Enkelte klaner skal være så godt bevæpnet og organisert at de, ifølge OASC, kan utfordre myndighetenes sikkerhetsstyrker. Det at det måtte en panserbrigade til når regjeringen først hadde tenkt å slå ned på dem, kan være talende i så måte.

Mens politi og militære tross uttynningen av styrkene i sør fortsatt responderer på hendelser, så skal evnen til å respondere raskt nok på eskalerende situasjoner, likevel være begrenset (OASC 2017).

Når det gjelder IS, melder OASC (2017) at de har nokså begrenset bevegelsesfrihet i Basra. Like fullt har de både intensjon og evne til å utføre både enkeltstående og koordinerte angrep, noe de ved enkelte anledninger har gjort. Typiske mål for IS har vært offentlige bygg og institusjoner, offentlig ordens-/sikkerhetspersonell, og myke mål som markeder, pilegrimansamlinger og publikumsansamlinger. I mai 2017 ble elleve personer drept i et selvmordsangrep som ble tilskrevet IS, og et oppfølgingsangrep ble avverget (Asharq al-Awsat 2017).

3.3 KERBALA OG NAJAF

Disse to provinsene skiller seg ut ved å være religiøse sentra for verdens shiamuslimer. Provinshovedstedene med samme navn som provinsene er mål for store årlige pilegrimsvandringer, noe som skaffer dem store inntekter. Fra å ha vært sterkt marginalisert av Saddam-regimet, har de to byene etter 2003 blitt svært rike (se for eksempel Malbrunot 2017). De to provinsene har særlige sikkerhetsutfordringer ved at pilegrimsvandringene gjør dem til ettertraktede mål for IS.

Det har likevel lyktes å skaffe Kerbala og Najaf relativt bedre sikkerhet enn andre provinser som er mål for IS. Amerikansk UD meldte i sin rapport om religiøs frihet for 2016 (U.S. Department of State 2017, s. 17) at de store religiøse feiringene i Kerbala og Najaf hadde forløpt uten vold, på grunn av omfattende sikkerhetstiltak. Eksempelvis meldte det iranske nyhetsbyrået IRNA (2017) om at et planlagt IS-angrep på pilegrimer på vei til Kerbala var blitt avverget av irakisk etterretning. Militisen Kata'ib Hezbollah hadde uskadeliggjort IS-operatørene etter at informasjon fra sikkerhetsmyndighetene var blitt delt med dem.

De store ubebodde ørkenområdene mellom Syria og befolkningssentrene i Sør-Irak antas å bli brukt av IS i forberedelsen av operasjoner i sør. Robin (2018a) nevner en IS-celle som opererer fra Abu Kamal på den syriske grensen. Den skal ha rigget selvmordkjøretøyer og sendt dem derfra mot forskjellige mål i Sør-Irak.

Det er ellers rapportert om enkeltstående hendelser som ikke er knyttet til pilegrimstrafikken. I august 2017 meldte Wing (2017) at IS hadde gjennomført et

angrep mot irakiske sikkerhetsstyrker, med 28 drepte og 22 skadede til følge. Denne operasjonen og ytterligere to forsøksviser i juli, skal alle ha vært foretatt fra ørkenområder i Anbar.

I september var en muslimsk geistlig utsatt for et granatattentat i Najaf by (N. Mostafa 2017), og i november ble to sivile drept i en skyteepisode i Kufa (Baghdad post 2017b). Det er ikke oppgitt noe om hvem som sto bak.

3.4 THI QAR, MISSAN, MUTHANNA, QADISSIYA OG WASSIT

Disse provinsene har til felles at de har liten befolkning. Befolkningen består i hovedsak av shiamuslimske arabere, og stammene står sterkt. Næringsgrunnlaget er i stor grad basert på jordbruk, og utenom provinshovedstedene er det få større urbane sentra.

Rapporteringene fra disse provinsene viser et gjennomgående lavt voldsnivå sammenliknet med landet ellers. Den volden det meldes om, er særlig knyttet til stammekonflikter og kriminalitet. I tillegg rapporteres det om enkelte hendelser i tilknytning til IS, ikke minst om arrestasjoner av mistenkte IS-folk som antas å være på vei til å utføre aksjoner (Robin 2017 a-b & 2018a-c).

Thi Qar

I september 2017 ble det gjennomført et større angrep på et sjekkpunkt og en restaurant langs en motorvei i nærheten av Nassiriyah i Thi Qar provins. Motorveien brukes bl.a. av iranske shiamuslimske pilegrimer. Målene skal ha vært politi og sivile på restauranten, og muligens også iranske pilegrimer. UNAMI (2017c) meldte at 82 sivile ble drept i angrepet. IS skal ha tatt på seg ansvaret (AFP 2017; Mohammed & Rasheed 2017a). Det kan likevel se ut som om dette angrepet var en enkeltstående hendelse.

Sammenstøt mellom stammer og klaner skal ifølge Mustafa Saadoun, som skriver for al-Monitor (Saadoun 2018b), være økende i Thi Qar. Rundt 20 væpnede sammenstøt mellom klaner i denne provinsen i årets begynnelse, tilskriver han konflikter om knappe vannressurser til jordbruket.

Ifølge nettavisen Niqash (Nasseri 2016) skal provinsmyndighetene i Thi Qar på egen hånd ha sikret seg arealer for nye oljeutvinningsprosjekter på bekostning av det som egentlig skulle ha vært delt med naboprovinen Muthanna. Bakgrunnen skal være frykt for konflikter mellom stammer om tilgang til prosjekter i oljesektoren. Robin (2018b) rapporterer om noen tilfeller av skuddvekslinger i forbindelse med klanvold, bl.a. en hendelse der to barn ble skadet i kryssild. Han trekker også fram et par arrestasjoner av terrormistenkte i provinshovedstaden Nassiriyah.

Rapporteringen om vold knyttet til den sekteriske konflikten, er ellers nokså sporadisk.

Blant tegn til politisk relatert uro, er meldingen fra den irakiske journalisten Adnan Abu Zeed (2018), som skriver for al-Monitor. Ifølge Abu Zeed raidet sikkerhetspolitiet i februar lokalene til politiske partier som hadde kritisert det religiøse overhodet Ayatollah al-Sistani. Det er likevel ikke rapportert om noen tegn til mer omfattende politisk uro i Thi Qar.

Missan

I Missan provins er nyhetsmeldingene om vold og terror i 2017 og 2018 også sporadiske. Wing meldte for eksempel i august i fjor (2017a) om et angrep i

provinshovedstaden Amara mot en direktør i et oljeselskap. Angrepet ble satt i sammenheng med kriminell aktivitet der lokale stammer muligens også var innblandet.

Mustafa Saadoun (Al-Monitor 2018b) viser til lokale sivilsamfunnsaktivister i Missan som mener at stammekonfliktene i provinsen øker i intensitet, og at de særlig handler om tilgangen til vann til jordbruket. Det skal ifølge aktivistene særlig være én sjeik som har skaffet seg kontroll over vanntilførselene fra Tigris, uten at myndighetene har vært i stand til å sikre en jevn fordeling av tilgjengelige vannressurser.

Robin rapporterer flere tilfeller av klanbasert vold i Missan, bl.a. en langtrukken konflikt om utbytte av varetransporten over al-Shabeeb grenseovergang til Iran. Denne konflikten førte til flere dødsfall, og myndighetene anmodet etter hvert regjeringen om forsterkninger (2018c). Flere hendelser skal ha funnet sted i desember 2017 (Robin 2018c). Hendelser med skyting mellom klaner og stammer er det også rapportert om mellom august 2017 og januar 2018. Kidnappinger som er omtalt i disse rapportene, har i de fleste tilfeller endt med at politiet har befridd ofrene, men i ett tilfelle ble offeret drept av kidnapperne (Robin 2018b).

Muthanna

For Muthanna provins har vi kun et fåtall konkrete rapporterte hendelser å vise til i den aktuelle perioden. Som vist i kapittel 2.3, har IBC (2018) rapportert om ett konfliktrelatert dødsfall i januar og ett i februar. I tillegg fant det i desember 2017 sted en skuddveksling der klanfolk var involvert (Robin 2018c), og i oktober ble en tolv år gammel gutt kidnappet. Gutten ble senere befridd av politiet (Robin 2017b).

Qadissiyah

Fra Qadissiyah er det rapportert svært lite. For perioden august – januar melder Robin (2018c) kun om én terror-relatert hendelse og ellers ingen andre typer hendelser, mens IBC (2018) melder ett konfliktrelatert dødsfall i februar. Hva gjelder kriminalitet meldte for eksempel Baghdad Post (2017a) om at to politimenn var blitt skadet i provinshovedstaden Diwaniyah i sammenstøt med seks personer som hadde drukket seg fulle. Det sto ikke noe nærmere om de seks personene, eller hvor de hadde fått tak i alkoholen.

Wassit

Rapporteringen fra Wassit tyder på lav forekomst av sikkerhetsrelaterte hendelser. Robin (2018b) rapporterer om tre terror-relaterte hendelser i perioden august 2017 – januar 2018, alle i Kut eller i nærheten. To av dem gjelder arrestasjon av terrormistenkte, og den tredje gjelder skyting som oppsto da politiet prøvde å arrestere medlemmer av en lokal væpnet gruppe. Kidnappinger og klanrelatert vold er ikke rapportert fra denne provinsen i perioden august 2017 – januar 2018. Ellers har IBC (2018) rapportert om ett konfliktrelatert dødsfall i februar og ett i mars.

4. HOVEDAKTØRENE BAK KONFLIKTER / VOLD I PROVINSENE

4.1 STAMMER OG KLANER

Stammer og lokale klaner kan mange steder være de mest sentrale aktørene i voldelige konflikter i de sydlige provinsene. Hvilke konkrete stammer og klaner som er involvert, har vi ikke tilstrekkelig informasjon til å gi noen oversikt over.

Forholdet mellom klaner, stammer, politikere, myndighetspersoner og militsfolk kan være innfløkt. Politikere kan for eksempel være avhengige av klanenes støtte. Samtidig tilhører de selv en klan. Noen politikere kan være klanledere. Hvor nært klanene er koblet opp mot politikken, kan variere. Det kan være situasjoner der partienes rivalisering avspeiler klanrivalisering. Slike forhold er det ikke mulig for oss å klarlegge i konkrete tilfeller, men det fremgår av kildene at denne sammenfiltringen av ulike aktørers interesser kan være høyst konfliktdrivende.

Politikere og offentlige ansatte som utsettes for press i forbindelse med klan- og stammekonflikter, har iblant blitt angrepet med sjokkgranater, skriver Niqash (al-Wazzan 2017a). Lærere skal ha opplevd å bli truet av familie og klan til elever som de mener har fått for dårlige resultater. Leger skal ha blitt truet til å betale kompensasjon til pasienter som familie/klanen deres hadde forventet at skulle bli friske, men som ikke kunne helbredes.

Forsøk fra myndighetene på å bringe inn ledere for lokale statlige sikkerhetsstyrker til å megle frem løsninger i klankonflikter, skal ha skapt forhåpninger om å få løst slike konflikter i tråd med myndighetenes regler (al-Wazzan 2017b). Vi har likevel ikke sett rapporteringer som kunne tilsi at myndighetsutøvelsen er blitt styrket på dette området.

4.2 VÆPNEDE GRUPPER

I konfliktbildet som tegnes i dette notatet, kan vi peke ut to hovedtyper av væpnede grupper i Sør-Irak. Den ene er militser som støtter opp om regjeringens kamp mot IS, men som ellers har egne agendaer i ulike retninger. Den andre typen består av væpnede opprørergrupper, hovedsakelig IS.

IS gjør etter hva som rapporteres, stadig fremstøt for å komme seg inn og utføre aksjoner i sør. Ettersom det ikke er noen sunnimuslimsk befolkning av betydning i denne landsdelen som kan gi IS muligheter til å etablere seg på fastere basis, prøver operatørene deres i stedet å reise inn for å utføre operasjoner enkeltvis. For eksempel rapporterte Robin i januar (2018c) om at sikkerhetsstyrker hadde innhentet en konvoi med 15 kjøretøyer bevæpnet med tunge våpen og maskingeværer i ørkenen i Qadissiya. Konvoien skal ha vært på vei mot Thi Qar og andre steder videre sør.

I tillegg til de formelle væpnede gruppene er også klaner og stammer en del av konfliktbildet. De har skaffet seg en omfattende bevæpning og buker denne i konfliktsituasjoner. Våpenmakt blir fortrinnsvis brukt i interessekonflikter som ikke nødvendigvis er knyttet til politiske konflikter, og påvirker i alle tilfeller sikkerheten til sivilbefolkningen.

4.3 KRIMINELLE

Klaner, stammer, militser og muligens også regjeringsstyrker rapporteres å være involvert i virksomheten til kriminelle miljøer. For eksempel rapporterte Foreign Policy i 2015 (Khedery 2015) at Asaib Ahl al-Haq (AAH) og andre grupper var

involvert i utpressing og annen kriminalitet. Utsagn fra irakiske politikere som Landinfo møtte i Bagdad i mars 2017, tyder på at militers involvering i kriminell aktivitet kan ha blitt en langvarig foreteelse.

Noen nærmere beskrivelser av de kriminelle miljøene kan vi ellers ikke gi, annet enn det som fremkommer ellers i rapporten.

5. HVEM RAMMES?

Kartleggingen vår tyder på at det er fire befolkningsgrupper som særlig rammes for voldelige angrep. De tre første omfatter tre ulike typer av sivile:

- tilfeldige sivile som rammes av terror
- sivile ofte for målrettet vold
- sunnimuslimske innbyggere i Babil som bor på steder der det pågår militære operasjoner og antiterroriltak rettet mot IS.

De fleste voldsofrene i landsdelen fremstår som å falle innenfor disse tre gruppene. Volden de rammes av kan sees som enten konfliktrelatert, stammerelatert eller kriminelt motivert.

Som en fjerde voldsrammet gruppe kommer offentlige myndighetspersoner.

5.1 TILFELDIGE SIVILE SOM RAMMES AV TERROR

Noen terrorangrep i større skala har ikke vært rapportert siden angrepet på et sjekkpunkt og en tilliggende restaurant i Thi Qar i september 2017. Før det fant det sted to store samordnede angrep i mars 2016 i Babil, da en selvmordsbomber fra IS drepte 42 sivile tilskuere på fotballkamp i Iskanderiyah, og over 50 sivile ble drept i et selvmordsangrep med lastebil i Hillah (Salim & Sly 2016).

På den annen side rapporteres det jevnlig om arrestasjoner av IS-mistenkte over hele landsdelen (Robin 2018b). Arrestantene har ofte vist seg å være personer på vei mot antatte mål. Myndighetene ser ifølge Robin ut til å tillegge IS kapasitet til å fortsatt utføre masse-angrep i sør.

5.2 SIVILE SOM RAMMES AV MÅLRETTET VOLD

Slik vold kan ramme på ulike måter, og den rammer både høy og lav. For eksempel har Robin (2017b) meldt om

- en falsk IED som ble kastet mot boligen til en privatperson i Basra
- en mann som ble dradd ut av bilen sin og skutt
- en mann som ble skutt ned av to ukjente
- et ran av en familie på vei i bilen sin
- en granat som ble kastet inn i huset til formannen i en idrettsklubb

Tallene fra Joel Wings blogg *Musings on Iraq* antyder en tydelig tendens med en klar overvekt av sivile ofre. Rapporteringene er ukentlige, med unntak av enkelte uker som ikke er dekket. Bloggen dekker alle ni provinser i sør. Wings rapporteringer baserer

seg hovedsakelig på informasjon fra irakiske medier, med de muligheter for feilmarginer som det gir.

Et unntak her er Babil provins. I den nordlige delen av Babil har det lenge pågått militære operasjoner mellom IS og PMU som har krevd livet til forholdsmessig flere stridende personell. Dessuten har sivilbefolkningen i for eksempel Jurf al-Sakhar i lengre tid vært fraværende som følge av å ha blitt presset bort, eller hindret fra å returnere. Wing (2018b) mener at IS nå er i ferd med å reetablere seg i det nordvestlige Babil og kun konsentrerer seg om å ramme PMU i Jurf al-Sakhar.

Det er tidligere blitt rapportert om sekterisk vold rettet mot innbyggerne på steder i Basra der det tradisjonelt bor sunnimuslimer, som Zubair og Khaseeb (se for eksempel Landinfo 2013 og 2016).

Etter dette har vi ikke sett ytterligere rapportering om denne typen vold fra Basra. IBC (2018a & b) sine rapporteringer over hendelser for perioden 20. september 2017 – 31. januar 2018 og nylige hendelser for februar – april 2018, viser 5 drepte i Zubair, ingen i Khaseeb og 30 i Basra som helhet (Zubair inkludert). Det fremgår ikke av IBC sin oversikt om motiver eller gjerningsmenn. Det er heller ikke klart om de som ble drept i Zubair var sunnimuslimer, eller om drapene eventuelt kunne vært knyttet til dette.

En kan likevel ikke utelukke mulighetene for underrapportering for eksempel som følge av at medier og andre rapportører i 2016 og 2017 har hatt fokus rettet mot kampen mot IS og særlig Mosul.

5.3 SUNNIMUSLIMER I BABIL

Babil er den eneste provinsen i sør der IS stedvis har lyktes å skaffe seg varig tilhold. På slike steder er en større andel av lokalbefolkningen sunnimuslimsk. De andre provinsene har ikke noen sunnimuslimsk befolkning av betydning, med unntak av Basra der forstedene Zubeir og Abu Khaseeb til provinshovedstaden er sunnimuslimske. Dette har likevel ikke gitt IS muligheter til noe permanent nærvær i Basra.

I Babil synes den sunnimuslimske befolkningen å ha kommet under et svært sterkt og vedvarende press, enten av væpnede ekstremistgrupper eller av militsstyrker som opererer mot IS. Det gir seg særlig uttrykk i at hele lokalmiljøer blir gjort utilgjengelige for dem.

Amnesty International (2017) meldte i 2017 om at flere tusen sunniarabiske innbyggere i Babil var blitt hindret i å returnere til sine hjem gjennom en blanding av avskrekking fra militsers side, og besværlige byråkratiske prosesser fra myndighetenes side. For å avskrekke fra å returnere bruker militsene ifølge Amnesty metoder som bortføring, vilkårlige arrestasjoner og utenomrettslige henrettelser.

HRW fremholdt i en rapport fra juli 2017 at tvangsfordrivelse og vilkårlige arrestasjoner berørte flere hundre familier i bl.a. Babil. Irakiske medier som er kritiske til PMU, melder tilsvarende.

Den egyptiske journalisten Mohamed Mostafa meldte for eksempel i juli 2017 at det har pågått svært omfattende kidnappinger av sunnimuslimer bosatt i Jurf al-Sakhar og i en IDP-leir i al-Musayib, over lengre tid. Kidnappingene skal være utført av en PMU-milits.

Det er også tidligere blitt meldt om militsfengsler i bl.a. Sør-Irak, og ifølge den kurdiske nettavisen Basnews (Hasan 2016) skal de fleste fangene være sunnier. Menneskerettighetsorganisasjonen Geneva International Centre for Justice - GICJ (2016, s. 19) hevder at det ikke bare er militser som støtter myndighetene som driver hemmelige fengsler, men også hæren, politiet og statens sikkerhetsorganer.

5.4 MYNDIGHETSPERSONER

Det blir jevnlig rapportert om angrep på offentlige myndighetspersoner. Det er sjelden det fremgår hva som er motivet, eller hvem som sto bak angrepet. I de rapporteringene vi har gjennomgått fra Robin fra 2017 og 2018, finner vi angrep på myndighetspersoner som oftest rapportert som «alvorlige voldshendelser», til forskjell fra det som rapporteres som terrorhendelser og hendelser knyttet til klanbasert vold.

I det følgende har vi trukket fram et utvalg rapporteringer fra slutten av 2017:

- I desember ble en politimann i Basra skutt i hodet med automatgevær mens han var på jobb (Robin 2018c), og det ble utført et væpnet ran på vannverket i Samawah i Muthanna provins (Robin 2017a).
- I november ble en granat kastet mot boligen til en offentlig ansatt, en liten IED ble kastet mot boligen til en offentlig ansatt, en offentlig ansatt ble ranet hjemme, og en politimann ble skutt ned da han prøvde å stoppe et begravelsesfølge fra å hedre den døde ved å skyte opp i lufta (Robin 2017a).
- I oktober ble det meldt om hendelser der en gammel mann ble skutt ned i Basra, det ble kastet granater mot en bolig i Abu Khasib og en bolig i Zubeir, en mukhtar i småby i Thi Qar ble stukket ned og drept av en 18-åring som oppga personlige grunner som motiv, og en mann ble alvorlig skadd i et granatangrep på huset han bor i (Robin 2017b).

6. SHIAMILITSERS TILSTEDEVÆRELSE I PROVINSENE

Det er lite informasjon å finne i åpent tilgjengelige kildemateriale om hvilke militser som er til stede i den enkelte provins. Forskerne Dylan O'Driscoll og Dave van Zoonen ved det irakiske Middle East Research Institute (MERI) publiserte i 2017en studie om shiamilitser tilknyttet Folkemobiliseringsstyrkene (PMU). Her fremholder de at det ikke er hensiktsmessig å forsøke å stille opp en uttømmende oversikt over samtlige PMU-tilknyttede militser, ettersom tilgjengelige data er utilstrekkelige. Styrkemessige anslag er dessuten upålitelige fordi temaet er politisk sensitivt (O'Driscoll, & van Zoonen 2017, s. 19) .

Den følgende fremstillingen bygger derfor på nokså fragmentert informasjon, og kan ikke gi noen uttømmende oversikt. Generelt mener de nevnte forskerne at PMU sin sammensetning er så bred at den ikke er samlet under noen felles ideologi (O'Driscoll, & van Zoonen 2017, s. 18). Ulike ideologier innebærer ulike lojaliteter. I beskrivelsen av enkeltmilitser nedenfor, vil deres ulike lojaliteter bli nevnt.

Hovedtyngden av de regjeringstilknyttede militsene i PMU kan synes å være utplassert i andre deler av landet enn de sydlige provinsene. Det fremgår bl.a. av et kart presentert i en rapport fra Middle East Institute (Heras 2017, s. 4). Rapporten er skrevet av den

amerikanske sikkerhetspolitiske forskeren Nicolas Heras, som har spesialisert seg på Midtøsten. Kartet viser at hæren er den dominerende styrken i de fleste sydlige provinsene. Unntakene er Kerbala og Najaf, der det hovedsakelig er militser tilknyttet henholdsvis Ayatollah Sistani og Muqtada al-Sadr, og Babil, der det er en større bredde av PMU-militser.

Også av ISW (Dury-Agri, Kassim & Martin 2017) sin oversikt over militsenes og hærens utplassering i landet som helhet, fremkommer det at den alt overveiende hovedtyngden av shiamilitsenes operative avdelinger er utplassert rundt Bagdad og videre nordover til KRI. Oversikten gir en viss antydning om hvor noen av militsene befinner seg i sør, men ikke om nærværet er av stasjonær karakter, eller om det er mer temporært, eller hvor stort.

Militsene som opererer innenfor PMU-strukturen, er representert i PMU sine regionale komiteer i hver av de ni sydlige provinsene. De regionale komiteene er underlagt PMUs sentralledelse og har til oppgave å utføre administrative oppgaver på provinsnivå (Dury-Agri, Kassim & Martin 2017, s. 36). Hva slags oppgaver dette er, er ikke kjent for oss.

De enkelte PMU-militsene har militære kommandanter som hver har ansvar for sin respektive provins i syd der de måtte ha et nærvær (Dury-Agri, Kassim & Martin s. 59).

6.1 FREDSTRIBADENE (SARAYA AL-SALAM)

Fredsbrigadene, som er lojale til Muqtada al-Sadr og står utenfor PMU-strukturen, er den militsen som ut fra ISW-studien kan se ut til å ha det mest heldekkende nærværet i syd. Her fremgår det at Fredsbrigadene har divisjoner fordelt på samtlige ni provinser (Dury-Agri, Kassim & Martin 2017, s. 49-50).

Ifølge Stanford University (2017a) sin oversikt over irakiske militser er Najaf og Basra Fredsbrigadenes hovedseter i sør. I Thi Qar var Fredsbrigadene utsatt for et angrep i august 2017, ifølge Baghdad Post (2017c).

6.2 BADR-ORGANISASJONEN

Badr-organisasjonen har ifølge ISW (Dury-Agri, Kassim & Martin 2017, s. 37-39) deler av fire brigader i «Bagdad-beltene». Dette er Bagdads omland som bl.a. omfatter den nordvestligste delen av Babil provins. Det fremgår imidlertid ikke hvor stor del av disse brigadene som står i Babil. Badr-organisasjonen har også en del av en brigade i Jurf al-Sakhar i Babil (s. 37-39).

Badr-organisasjonen deltok i 2016 i kamper mot IS i Babil (Stanford University 2016a). Gruppen har kommandanter i Babil, Basra og Qadissiyah (Dury-Agri, Kassim & Martin 2017, s. 59).

6.3 KATAIB HEZBOLLAH (KH)

Kataib Hezbollah skal ha en styrke utplassert i Babil/Jurf al-Sakhar og to styrker i Kerbala (Dury-Agri, Kassim & Martin 2017, s. 40). I Jurf al-Sakhar har militsen ifølge Baghdad Post (2017d) «full kontroll». Iraqi News (M. Mostafa 2017) skriver at militsen er blitt gjenstand for anklager om overgrep mot sivile i bl.a. Musayib og Jurf al-Sakhar.

Ifølge en nyhetsmelding fra det iranske nyhetsbyrået IRNA (2017), kan det se ut som at regjeringen eller de religiøse autoritetene har gitt Kataib Hezbollah oppgaver med å sikre pilegrimstrafikken i Kerbala, bl.a. i forbindelse med den shiamuslimske høytiden Arbaeen. Ifølge meldingen ble militsen da utplassert på 43 ulike posisjoner i ørkenen der det var forventet at terrorgrupper ville rette angrep mot pilegrimene. Det fremgår ikke hvilke provinser disse posisjonene befinner seg i.

6.4 ASAIB AHL AL-HAQ (AAH)

Asaib Ahl al-Haq har ifølge en rapport fra Brookings Institution (Alaaldin 2017, s. 6) kontorer over hele Sør-Irak, men det er ikke spesifikt opplyst om det betyr samtlige ni provinser. Stanford University (2017b) oppgir at militsen har kontorer i Babil, Najaf og Basra. Disse kontorene skal ifølge en rapport som forskeren Sam Wyer ved ISW la frem i 2012, ha blitt åpnet det året (Wyer 2012, s. 19). Som en refleks av at Asaib Ahl al-Haq har konkurrert sterkt med al-Sadrs politiske bevegelse i provinsvalg, har de også åpnet kontorer i Najaf, Missan og Thi Qar (Wyer 2012, s. 18). Militsen skal også ha åpnet religiøse skoler i disse provinsene samt i Basra og Muthanna (Wyer 2012, s. 21).

Ifølge ISW (Dury-Agri, Kassim & Martin 2017, s. 41) har Asaib Ahl al-Haq en væpnet styrke i et ørkenområde i Najaf og en annen i «Bagdad-beltene» (nærmere lokalisering er uspesifisert). ISW skriver at gruppen har ambisjoner om å utvide sitt nærvær i syd.

Det er rapportert om at militsen arbeider for å øke sin innflytelse og spillerom i Thi Qar, Missan og Muthanna, bl.a. gjennom å holde møter med stammeledere der (Counter Terrorism Project u.å., s. 3; Wyer 2012, s. 7). Asaib Ahl al-Haq skal også ha arbeidet for å skaffe sikkerhet for minoriteter som mandeerne i Missan (Wyer 2012, s. 19). Militsen har tidligere gjennomført angrep på myndigheter og amerikanske styrker i Kerbala (Wyer 2012, s. 9), men vi har ikke informasjon om hvorvidt de har styrker stående der, eller andre former for permanent representasjon.

6.5 KHORASAN-BRIGADENE (SARAYA AL-KHORASANI)

Denne militsen skal ha bånd til både den iranske Revolusjonsgarden og til det irakiske partiet Hizb al-Tali'a al-Islamiya. Dette partiet skal være på fremmarsj i Kerbala og Thi Qar Nicolas Heras (2017, s. 9). Saraya al-Khorasani skal også ha en del av en brigade på uspesifisert sted i «Bagdad-beltene» (Dury-Agri, Kassim & Martin 2017, s. 45).

6.6 SMÅ MILITSER TILKNYTTET PMU

En mindre milits blant dem som er tilknyttet PMU, Kataib Sayyid al-Shuhada, skal i 2016 ha vært med på å presse ut en irakisk hærstyrke fra Basra provins (Dury-Agri, Kassim & Martin 2017, s. 43). Det fremgår imidlertid ikke om militsen fortsatt har nærvær der.

En annen mindre PMU-milit, Qiyadat Quwat Abu Fadl al-Abbas, skal ha to styrker på to ulike steder i Kerbala provins, samt én på uspesifisert sted i «Bagdad-beltene» (Dury-Agri, Kassim & Martin 2017, s. 44). Militsen skal også ha væpnede enheter i Basra, ifølge en Niqash-melding (Habib 2018).

6.7 HELLIGDOM-MILITSER

«Helligdom-militser» er en betegnelse på militser under PMU-paraplyen som er finansiert dels av religiøse institusjoner i Kerbala og Najaf og dels av staten, og som er underlagt kommando av de religiøse institusjonene (Knights 2015). Forskerne Renad Mansour og Faleh Jabar ved Carnegie Middle East Center (Mansour & Jabar 2017) anslår at det at det opererer fire slike militser i Irak: Liwa Ali al-Akbar, Saraya al-Ataba al-Abbasiya, Saraya al-Ataba al-Hussainiya og Saraya al-Ataba al-Alawiya.

Tilknytningen til PMU kan fremstå som noe løs. For eksempel påpeker Nicholas Heras (2017, s. 12) at Abbas-brigadene (Firqa al-Abbas al-Qataliyah) og Liwa Ali al-Akbar er blant flere helligdom-militser som bestreber seg på å holde avstand til PMUs kommandolinje. Abbas-brigadene er ifølge Heras (s. 7) en helligdom-militser som ikke tilhører nettverket av Iran-tilknyttede militser, men som likevel ble underordnet den iranske Revolusjonsgradens egen «Jerusalem-styrke» (Quds Force) i Irak. Muligens er det en grunn til at den ikke er nevnt av Mansour og Jabar.

Abbas-brigaden skal ha en del av en brigade i Kerbala, mens Liwa Ali al-Akbar skal være direkte knyttet til forsvaret av helligdom-komplekset i Najaf. En annen militser, Liwa al-Tufuf skal ha en styrke på grensen mellom Kerbala og Anbar og ytterligere en styrke et annet sted i Kerbala (Heras 2017, s. 47-48).

I Najaf skal det særlig være Abbas-brigaden og Liwa Ali al-Akbar som opererer, ifølge Zana Gulmohamad ved universitetet i Sheffield (Gulmohamad 2016).

6.8 TABELL: MILITSER OG PROVINSER

Basert på det ovenstående kan vi sette opp en forsøksvis oversikt over hvor de ulike militsene befinner seg. Vi har ikke skilt mellom sivil og militær tilstedeværelse, da vi ikke har tilstrekkelig informasjon til å kunne gjøre det. Vi vet heller ikke nok om avdelingenes mobilitet til å kunne anslå utplasseringen til enhver tid.

Oversikten gjør heller ikke på noen måte krav på å være uttømmende, men gir kun en indikasjon.

Babil	Fredsbrigadene Badr KH AAH Saraya al-Khorasani?
Basra	Fredsbrigadene AAH Kataib Sayyid al-Shuhada? Qiyadat Quwat Abu Fadl al Al-Abbas
Dhi-Qar	Fredsbrigadene AAH

Kerbala	Fredsbrigadene Kataib Hezbollah Qiyadat Quwat Abu Fadl al -Abbas Liwa al-Tufuf Saraya al- Ataba al-Abbasiya Saraya al-Ataba al-Hussainiya Saraya al-Ataba al-Alawiya Liwa ‘Ali al-Akbar
Najaf	Fredsbrigadene AAH Liwa Ali al-Akbar Furqat Imam Ali al-Qitaliyah Firqat al-Abbas al-Qitaliyah
Missan	Fredsbrigadene AAH
Muthanna	Fredsbrigadene AAH
Qadissiyah	Fredsbrigadene
Wassit	Fredsbrigadene

Det er uklart om enkelte av disse militsene vil bli oppløst eller er blitt det. Lederne for flere av de militsene som vokter helligdommene i Najaf og Kerbala, har ifølge Mansour & Faleh (2017) i Carnegie uttalt at militsene deres vil bli oppløst så snart IS er slått.

ISW (Dury-Agri, Kassim & Martin 2017, s. 8-9) forventer at militsene som er knyttet til Iran, i det minste formelt, vil la seg integrere i de irakiske sikkerhetsstrukturene. Samtidig antar de at hovedorganet for PMU – Folkemilitskomiteen – vil fortsette å bestå som en permanent sikkerhetsinstitusjon i Irak.

Muqtada al-Sadr kunngjorde sent i 2017 at Fredsbrigadene skulle oppløses, og oppfordret statsminister Abadi til å åpne sikkerhetsstyrkene for militsens medlemmer (Munoz 2017).

Det er ikke klart om det er blitt innledet noen prosess for å gjennomføre noe av dette.

7. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Abu Zeed, A. (2018, 19. februar). Iraq's Sistani becomes top target as elections approach. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2018/02/iraq-najaf-shiite-sistani-election.html> [lastet ned 23. april 2018]
- AFP (2017, 15. september). Dozens dead in Iraq attack claimed by Islamic State. *The Express/Tribune*. Tilgjengelig fra <https://tribune.com.pk/story/1506933/dozens-dead-iraq-attack-claimed-islamic-state/> [lastet ned 23. april 2018]
- Al Araby (2017, 27. juli). Revealed: The thousands killed and 'disappeared' in central Iraq. *Al Araby*. Tilgjengelig fra <https://www.alaraby.co.uk/english/news/2017/7/27/revealed-the-thousands-killed-and-disappeared-in-southern-iraq> [lastet ned 23. april 2018]
- Alaaldin, R. (2017, desember). *Containing Shiite Militias: The Battle for Stability in Iraq*. Doha: Brookings Institution, Doha Center. Tilgjengelig fra https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2017/12/12_17_shiite_militias_in_iraq.pdf [lastet ned 23. april 2018]
- Amnesty International (2017). *Iraq 2016/2017*. Beirut/London: Amnesty International. Tilgjengelig fra Refworld <http://www.refworld.org/docid/58b033ee13.html> [lastet ned 23. april 2018]
- Asharq al-Awsat (2017, 20. mai). Iraq: Basra, Baghdad ISIS Bombings Claim 35 Lives. *Asharq al-Awsat*. Tilgjengelig fra <https://eng-archive.aawsat.com/asharq-al-awsat-english/news-middle-east/iraq-basra-baghdad-isis-bombings-claims-35-lives> [lastet ned 23. april 2018]
- Baghdad Post (2017a, 21. november). 2 policemen injured in clashes with 6 drunk civilians in Diwaniyah. *Baghdad Post*. Tilgjengelig fra <http://www.thebaghdadpost.com/en/story/19908/2-policemen-injured-in-clashes-with-6-drunk-civilians-in-Diwaniyah> [lastet ned 23. april 2018]
- Baghdad Post (2017b, 15. november). Civilian killed, 2 hurt in shooting in Kufa. *Baghdad Post*. Tilgjengelig fra <http://www.thebaghdadpost.com/en/story/19651/Civilian-killed-2-hurt-in-shooting-in-Kufa> [lastet ned 23. april 2018]
- Baghdad Post (2017c, 29. august). Explosion targets Saraya Al Salam militia in Thi Qar's Al-Shatrah town. *Baghdad Post*. Tilgjengelig fra <http://www.thebaghdadpost.com/en/story/16296/Explosion-targets-Saraya-Al-Salam-militia-in-Dhi-Qar-s-Al-Shatrah-town> [lastet ned 23. april 2018]
- Baghdad Post (2017d, 15. mai). Iran thwarts displaced from return to Babil. *Baghdad Post*. Tilgjengelig fra <http://www.thebaghdadpost.com/en/story/10614/Iran-thwarts-displaced-Iraqis-from-return-in-Babil> [lastet ned 23. april 2018]
- Counter Extremism Project [2017]. *Asaib Ahl al-Haq*. New York/ London: Counter Extremism Project. Tilgjengelig fra https://www.counterextremism.com/sites/default/files/threat_pdf/Asaib%20Ahl%20al-Haq-01092018.pdf [lastet ned 23. april 2018]
- Dury-Agri, J. R., J, Kassim, O. & Martin, P. (2017, desember). *Iraq security forces and Popular Mobilization Forces: Order of battle*. Washington D.C.: Institute for the Study of War (ISW). Tilgjengelig fra http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Iraq%20-%20ISF%20PMF%20Orders%20of%20Battle_0_0.pdf [lastet ned 23. april 2018]
- Geneva International Centre for Justice - GICJ (2016, september). *Militias in Iraq. The hidden face of terrorism*. Genève: GICJ. Tilgjengelig fra http://www.gicj.org/GICJ_REPORTS/GICJ_report_on_militias_September_2016.pdf [lastet ned 23. april 2018]

- Gulmohamad, Z. K. (2016, 29. april). *Iraq's Shia Militias: Helping or Hindering the Fight Against Islamic State?* Terrorism Monitor, 14(9). Tilgjengelig fra <https://jamestown.org/program/iraqs-shia-militias-helping-or-hindering-the-fight-against-islamic-state/> [lastet ned 23. april 2018]
- Habib, M. (2018, 25. januar). Politicians Raise Fears About Militias' Impact On Iraqi Elections. *Niqash*. Tilgjengelig fra <http://www.niqash.org/en/articles/politics/5820/Politicians-Raise-Fears-About-Militias'-Impact-On-Iraqi-Elections.htm> [lastet ned 23. april 2018]
- Habib, M. (2017, 30. august). Why Babil Province Has A Ghost Town. *Niqash*. Tilgjengelig fra <http://www.niqash.org/en/articles/security/5725/> [lastet ned 23. april 2018]
- Hasan, H. (2016, 9. august). Secret Prisons Belonging to Militias Are All Over Iraq. *Basnews*. Tilgjengelig fra <http://www.basnews.com/index.php/en/news/iraq/292338> [lastet ned 23. april 2018]
- Heras, N. (2017, oktober). *Iraq's Fifth Column. Iran's Proxy Network. Policy Paper 2017-02*. Washington D.C.: Middle East Institute. Tilgjengelig fra https://www.mei.edu/sites/default/files/publications/PP2_Heras_IraqCT_0.pdf [lastet ned 8. mai 2018]
- Humanitarian Foresight Think Tank (2017, 3. juli). *Humanitarian and Development Programme, Iraq 2018 Scenarios: Planning After Mosul*. Paris: The French Institute for International and Strategic Affairs (IRIS). Tilgjengelig fra <http://www.iris-france.org/wp-content/uploads/2017/07/Obs-ProspHuma-Iraq-july-2017.pdf> [lastet ned 23. april 2018]
- Human Rights Watch (2017, 13. juli). *Iraq: Alleged ISIS Families Sent to 'Rehabilitation Camp'*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2017/07/13/iraq-alleged-isis-families-sent-rehabilitation-camp> [lastet ned 23. april 2018]
- ICG (2016, 8. august). *Fight or Flight: The Desperate Plight of Iraq's "Generation 2000"*. Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/iraq/fight-or-flight-desperate-plight-iraq-s-generation-2000> [lastet ned 23. april 2018]
- IOM, dvs. International Organization of Migration (2018a, 15. mai) *Displacement Tracking Matrix*. Bagdad: IOM. Tilgjengelig fra <http://iraqdtm.iom.int/ReturneeML.aspx> [lastet ned 28. mai 2018]
- IOM (2018b, 15. mai). *Displacement Tracking Matrix*. Bagdad: IOM. Tilgjengelig fra <http://iraqdtm.iom.int/IDPsML.aspx> [lastet ned 28. mai 2018]
- Inside Iraqi Politics (2018, 9. februar). Strategic Intelligence on Iraq Politics, Political Risk & Political Economy. *Inside Iraqi Politics*, 171. [abonnementstjeneste]
- Iraq Body count (2018). *Database: Recent events*. Oxford: Iraq Body Count. Tilgjengelig fra <https://www.iraqbodycount.org/database/recent/> [lastet ned 23. april 2018]
- Iraq Body count (2017). *Database: Incidents*. Oxford: Iraq Body Count. Tilgjengelig fra <https://www.iraqbodycount.org/database/incidents/page1> [lastet ned 23. april 2018]
- IRNA (2017, 10. november). Terrorist plot against Arbaeen pilgrims foiled in Iraq. *Islamic Republic News Agency*. Tilgjengelig fra <http://www.irna.ir/en/News/82725536> [lastet ned 23. april 2018]
- Khedery, A. (2015, 19. februar). Iran's Shiite Militias Are Running Amok in Iraq. *Foreign Policy*. Tilgjengelig fra <http://foreignpolicy.com/2015/02/19/irans-shiite-militias-are-running-amok-in-iraq/> [lastet ned 23. april 2018]
- Knights, M (2018, 2. mai). Read anything this guy writes [twitter-melding]. *Michael Knights @Mikeknightsiraq*. Tilgjengelig fra <https://twitter.com/Mikeknightsiraq/status/991746894819942401> [lastet ned 30. mai 2018]

- Knights, M. (2015, 8. september). *Devils You Don't Know*. Washington D.C.: Washington Institute for Near East Policy Tilgjengelig fra <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/devils-you-dont-know> [lastet ned 23. april 2018]
- Landinfo (2016, 12. september). *Irak: Situasjonen for sunnimuslimer i Basra*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/3417/1/3417_1.pdf [lastet ned 23. april 2018]
- Mostafa, N. (2017, 5. september). Muslim Cleric Survives Assassination attempt. *Iraqi News*. Tilgjengelig fra <https://www.iraqinews.com/iraq-war/muslim-cleric-survives-assassination-attempt-najaf/> [lastet ned 23. april 2018]
- Mostafa, N. (2018, 5. mars). 9 Islamic State members, security personnel killed, injured in suicide attack, north of Babil. *Iraqi News*. Tilgjengelig fra <https://www.iraqinews.com/iraq-war/paramilitary-troops-repulsed-islamic-state-suicide-attack-north-Babil/> [lastet ned 23. april 2018]
- Mostafa, M. (2017, 18. juli). MP: 1000 Babil Sunnis kidnapped by Shia militias in 3 years. *Iraqi News*. Tilgjengelig fra <https://www.iraqinews.com/iraq-war/mp-1000-babil-sunnis-kidnapped-shia-militias-3-years/> [lastet ned 23. april 2018]
- Malbrunot, G. (2017, 29. juli). A Visit To Kerbala, The Bustling Heart Of Iraq's Shia Revival. *Le Figaro*. Tilgjengelig via Worldcrunch <https://www.worldcrunch.com/world-affairs/a-visit-to-Kerbala-the-bustling-heart-of-iraq39s-shia-revival> [lastet ned 23. april 2018]
- Mansour, R. & Jabar, F.A. (2017, 28. april). *The Popular Mobilization Forces and Iraq's Future*. Beirut: Carnegie Middle East Center. Tilgjengelig fra <http://carnegie-mec.org/2017/04/28/popular-mobilization-forces-and-iraq-s-future-pub-68810> [lastet ned 23. april 2018]
- Mohammed, A. & Rasheed, A. (2017a, 14. september). Suicide attacks on restaurants, checkpoint, kill 60 in southern Iraq. *Reuters*. Tilgjengelig fra <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-attacks/suicide-attacks-on-restaurants-checkpoint-kill-60-in-southern-iraq-idUSKCN1BP1SN> [lastet ned 23. april 2018]
- Mohammed, A. & Rasheed, A. (2017b, 11. september). Tribal clashes, political void threaten oil installations in Iraq's south. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-oil-basra/tribal-clashes-political-void-threaten-oil-installations-in-iraqs-south-idUSKCN1BM1BJ> [lastet ned 23. april 2018]
- Morris, L. & Salim, M. (2015, 17. februar). Iraqi Shiite cleric recalls militiamen from fight against Islamic State. *Washington Post*. Tilgjengelig fra https://www.washingtonpost.com/world/middle-east/iraqi-shiite-cleric-recalls-militiamen-from-fight-against-islamic-state/2015/02/17/9e85321a-b6bb-11e4-bc30-a4e75503948a_story.html?utm_term=.5aab01be43d0 [lastet ned 23. april 2018]
- Munoz, C. (2017, 11. desember). Iraq's Sadr militia agrees to disband, surrender weapons to Baghdad. *Washington Times*. Tilgjengelig fra <https://www.washingtontimes.com/news/2017/dec/11/iraqs-sadr-militia-agrees-disband-surrender-weapon/> [lastet ned 23. april 2018]
- Nasser, A. (2016, 27. september). Tensions Rise As Southern Iraqi Tribes Fight For Oil Jobs And Land. *Niqash*. Tilgjengelig fra <http://www.niqash.org/en/articles/economy/5365/Tensions-Rise-As-Southern-Iraqi-Tribes-Fight-For-Oil-Jobs-And-Land.htm> [lastet ned 23. april 2018]
- OASC, dvs. U.S. State Department Bureau of Diplomatic Security (2017, 7. mars). *Iraq 2017 Crime & Safety Report: Basrah*. Washington D.C.: OASC. Tilgjengelig fra <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=21397> [lastet ned 23. april 2018]
- O'Driscoll, D. & van Zoonen, D. (2017, mars). *The Hashd al-Shaabi and Iraq Subnationalism and the State*. Erbil: Middle East Research Institute – MERI. Tilgjengelig fra <http://www.meri-k.org/wp-content/uploads/2017/03/PMF-Report-0.2.pdf> [lastet ned 23. april 2018]

- Robin, B. (2018a, 7. mars). South Iraq Security Report: February 2018. *Iraq After Occupation* [blogg]. Tilgjengelig fra <https://www.iraqafteroccupation.com/2018/03/07/south-iraq-security-report-february-2018/> [lastet ned 23. april 2018]
- Robin, B. (2018b, 7. februar). South Iraq Security Report: 6 month “Data Edition” (August-Jan). *Iraq After Occupation* [blogg]. Tilgjengelig fra <https://www.iraqafteroccupation.com/2018/02/07/south-iraq-security-report-6-month-data-edition-august-jan/> [lastet ned 23. april 2018]
- Robin, B. (2018c, 4. januar). South Iraq Security Report: December 2017. *Iraq After Occupation* [blogg]. Tilgjengelig fra <https://www.iraqafteroccupation.com/2018/01/04/south-iraq-security-report-december-2017/> [lastet ned 23. april 2018]
- Robin, B. (2017a, 13. desember). South Iraq Security Report: November 2017. *Iraq After Occupation* [blogg]. Tilgjengelig fra <https://www.iraqafteroccupation.com/2017/12/13/south-iraq-security-report-november-2017/> [lastet ned 23. april 2018]
- Robin, B. (2017b, 2. november). South Iraq Security Report: October 2017. *Iraq After Occupation* [blogg]. Tilgjengelig fra <https://www.iraqafteroccupation.com/2017/11/02/south-iraq-security-report-october-2017/> [lastet ned 23. april 2018]
- Saadoun, M. (2018a, 22. februar). South Iraq's Armed Clans Outmuscling the State. *Raseef22*. <https://raseef22.com/en/politics/2018/02/22/south-iraqs-armed-clans-outmuscling-state/> [lastet ned 30. mai 2018]
- Saadoun, M. (2018, 15. februar). Tribal disputes flare in southern Iraq over water scarcity. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2018/02/water-security-iraq-tribal-conflicts.html> [lastet ned 23. april 2018]
- Salim, M. & Sly, L. (2016, 26. mars). Islamic State suicide bomber kills dozens at a stadium south of Baghdad. *Washington Post*. Tilgjengelig fra https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/suicide-bomber-kills-at-least-25-at-a-soccer-stadium-south-of-baghdad/2016/03/25/36a2971c-f2b2-11e5-a2a3-d4e9697917d1_story.html?utm_term=.7a842cd9420e [lastet ned 23. april 2018]
- Salaheddin, S. (2016, 9. januar). Iraq: Crime soars in Basra as army leaves to fight Isis. *The Independent*. Tilgjengelig fra <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/iraq-crime-soars-in-basra-as-army-leaves-to-fight-isis-a6804506.html> [lastet ned 23. april 2018]
- Stanford University (2017a, 26. november). *Mapping Militant Organizations. Mahdi Army*. Stanford, CA: Stanford University. Tilgjengelig fra <http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/57> [lastet ned 23. april 2018]
- Stanford University (2017b, 24. mars). *Mapping Militant Organizations. Asa'ib Ahl al-Haq*. Stanford, CA: Stanford University. Tilgjengelig fra <http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/143> [lastet ned 23. april 2018]
- Stanford University (2016, 13. november). *Mapping Militant Organizations. Badr Organization of Reconstruction and Development*. Stanford, CA: Stanford University. Tilgjengelig fra <http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/435> [lastet ned 23. april 2018]
- UNAMI (2018a, 3. april). *UN Casualty Figures for Iraq for the Month of March 2018*. Bagdad: UNAMI. Tilgjengelig fra http://www.uniraq.org/index.php?option=com_k2&view=item&id=8801:un-casualty-figures-for-iraq-for-the-month-of-march-2018&Itemid=633&lang=en [lastet ned 23. april 2018]
- UNAMI (2018b, 2. mars). *UN Casualty Figures for the Month of February 2018*. Bagdad: UNAMI. Tilgjengelig fra

- http://www.uniraq.org/index.php?option=com_k2&view=item&id=8643:un-casualty-figures-for-iraq-for-the-month-of-february-2018&Itemid=633&lang=en [lastet ned 23. april 2018]
- UNAMI (2018c, 1. februar). *UN Casualty Figures for Iraq for the Month of January 2018*. Bagdad: UNAMI. Tilgjengelig fra http://www.uniraq.org/index.php?option=com_k2&view=item&id=8500:un-casualty-figures-for-iraq-for-the-month-of-january-2018&Itemid=633&lang=en [lastet ned 23. april 2018]
 - UNAMI (2018d, 2. januar). *UN Casualty Figures for Iraq for the Month of December 2017*. Bagdad: UNAMI. Tilgjengelig fra http://www.uniraq.org/index.php?option=com_k2&view=item&id=8427:un-casualty-figures-for-iraq-for-the-month-of-december-2017&Itemid=633&lang=en [lastet ned 23. april 2018]
 - UNAMI (2017a, 3. desember). *UN Casualty Figures for Iraq for the Month of November 2017*. Bagdad: UNAMI. Tilgjengelig fra http://www.uniraq.org/index.php?option=com_k2&view=item&id=8280:un-casualty-figures-for-iraq-for-the-month-of-november-2017&Itemid=633&lang=en [lastet ned 23. april 2018]
 - UNAMI (2017b, 1. november). *UN Casualty Figures for Iraq for the Month of October 2017*. Bagdad: UNAMI. Tilgjengelig fra http://www.uniraq.org/index.php?option=com_k2&view=item&id=8132:un-casualty-figures-for-iraq-for-the-month-of-october-2017&Itemid=633&lang=en [lastet ned 23. april 2018]
 - UNAMI (2017c, 1. oktober). *UN Casualty Figures for Iraq for the Month of September 2017; SRSR Kubiš urges Iraqis to unite in fighting the terrorist Daesh without any distractions*. Bagdad: UNAMI. Tilgjengelig fra http://www.uniraq.org/index.php?option=com_k2&view=item&id=7958:un-casualty-figures-for-iraq-for-the-month-of-september-2017-srsg-kubis-urges-iraqis-to-unite-in-fighting-the-terrorist-daesh-without-any-distractions&Itemid=633&lang=en [lastet ned 23. april 2018]
 - U.S. Department of State (2017, 15. august). *2016 Report on International Religious Freedom - Iraq*. Washington D.C: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=59b7d898c&skip=0&query=najaf> [lastet ned 23. april 2018]
 - Al-Wazzan, S. (2017a, 11. mai). A Plague Of Stun Grenades Cause Panic in Basra. *Niqash*. Tilgjengelig fra <http://www.niqash.org/en/articles/security/5574/A-Plague-Of-Stun-Grenades-Cause-Panic-in-Basra.htm> [lastet ned 23. april 2018]
 - Al-Wazzan, S. (2017b, 22. mars). In Basra, 'Terrorism By Tradition' Causes Fear And Waste. *Niqash*. Tilgjengelig fra <http://www.niqash.org/en/articles/society/5543/In-Basra-'Terrorism-By-Tradition'-Causes-Fear-And-Waste.htm> [lastet ned 23. april 2018]
 - Wing, J. (2018a, 10. mars). Security In Iraq, Mar 1-7. *Musings on Iraq* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://musingsoniraq.blogspot.no/2018/03/security-in-iraq-mar-1-7.html> [lastet ned 23. april 2018]
 - Wing, J. (2018b, 3. mars). 649 Deaths, 275 Wounded Feb 2018 In Iraq (UPDATED). *Musings on Iraq* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://musingsoniraq.blogspot.no/2018/03/643-deaths-256-wounded-feb-2018-in-iraq.html> [lastet ned 23. april 2018]
 - Wing, J. (2018c, 2. februar). Violence Up In Iraq, Jan 2018. *Musings on Iraq* [blogg]. Tilgjengelig fra http://musingsoniraq.blogspot.no/2018/02/violence-up-in-iraq-jan-2018_2.html [lastet ned 23. april 2018]
 - Wing, J. (2018e, 2. januar). Incidents and Casualties All Down In Iraq Dec 2017. *Musings on Iraq* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://musingsoniraq.blogspot.no/2018/01/incidents-and-casualties-all-down-in.html> [lastet ned 23. april 2018]
 - Wing, J. (2017a, 20. august). Security In Iraq Aug 8-14, 2017. *Musings on Iraq* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://musingsoniraq.blogspot.no/2017/08/security-in-iraq-aug-8-14-2017.html> [lastet ned 23. april 2018]

- Wing, J. (2017b, 9. august). Islamic State Terrorism And Hashd Intimidation Returns To Babil. *Musings on Iraq* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://musingsoniraq.blogspot.no/2017/08/islamic-state-terrorism-and-hashd.html> [lastet ned 23. april 2018]
- Wyer, S. (2012, desember). *The Resurgence of Asai'b Ahl al-Haq*. Washington D.C.: Institute for the Study of War (ISW). Tilgjengelig fra <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/ResurgenceofAAH.pdf> [lastet ned 23. april 2018]
- Al-Zaidi, M. (2017, 13. juli). Iraqi Tribes Take Law Into Own Hands, Make Facebook Trolls Pay. *Niqash*. Tilgjengelig fra <http://www.niqash.org/en/articles/society/5633/Iraqi-Tribes-Take-Law-Into-Own-Hands-Make-Facebook-Trolls-Pay.htm%20%5blastet%20ned%2016> [lastet ned 16. mai 2018]

Muntlig kilde

- Irakisk politiker. Møte i Bagdad 1. mars 2017.